

1/2022. (I. 27) Jogértelmező Testület döntése

Kérdésként merült fel, hogy egy leányegyház jogi személyiségű szervezeti egységé kíván válni az Egyházon belül (un. belső egyházi jogi személlyé), akkor ezt a hatályos szabályok tekintetében milyen módon tudja megtenni.

Az Egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. tv. 5 § (1), (2) és (4) bekezdései az alábbiakat mondják ki:

(1) Az egyházközség részekre (egyházakra) tagolódhat, de az egyházközségi jogok és köteleességek tekintetében egyetlen egységként szerepel.

(2) A szervezetség mértéke szerint az egyes részek lehetnek: anyaegyház, társegyház, leányegyház, fiókegyház és szórvány.

(4) Amennyiben az egyházközség bármely részének valamely joga gyakorlásához vagy kötelezettsége teljesítéséhez a hatályos magyar jog szabályai szerint szükséges a jogi személlyé válása, a szolgálati út betartásával az országos presbitériumtól kérheti önálló jogi személlyé nyilvánítását.

A Polgári Törvénykönyvnek a jogi személy szervezeti egységének jogalanyiságára vonatkozó rendelkezései az alábbiakat mondják ki:

(1) Ha e törvény lehetővé teszi, a létesítő okirat rendelkezhet a jogi személy egyes szervezeti egységeinek jogi személlyé nyilvánításáról, feltéve, hogy a szervezeti egység az alapítóktól és a jogi személytől elkülöníthető szervezettel és vagyonnal rendelkezik.

(2) A jogi személy szervezeti egységére a jogi személy általános szabályait megfelelően alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a jogi személy szervezeti egység elkülönített vagyonából ki nem elégíthető hitelezői igényekért a jogi személy a szervezeti egység jogi személyiségének fennállása alatt és ezt követően is köteles helytállni.

3:33. § [A szervezeti egység jogalanyiságának megszűnésével kapcsolatos rendelkezések]

(1) A szervezeti egység jogi személyiségének megszűnése esetén jogai és kötelezettségei a jogi személyre szállnak át.

(2) Ha a jogi személy a szervezeti egység jogi személyiségének megszűnéséről döntött, e döntést köteles közzétenni. Az a hitelező, akinek követelése a döntés közzétételéig keletkezett, a közzétételtől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül a jogi személytől megfelelő biztosítékot követelhet, ha a szervezeti egység jogi személyiségének megszűnése követelésének kielégítését veszélyezteti. A szervezeti egység törlésére akkor kerülhet sor, ha a jogi személy a jogosult kérésére megfelelő biztosítékot ad.

(3) Ha a jogi személy megszüntetésére irányuló eljárás lefolytatását rendelik el, a jogi személy szervezeti egységének jogi személyisége megszűnik.

A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. tv. 11/A §-a az alábbiakat mondja ki:

A bevett egyház, a bejegyzett egyház, illetve a nyilvántartásba vett egyház belső szabálya a jogi személyre törvényben meghatározott általános szabályoktól eltérően határozhatja meg

a) a bevett egyház, a bejegyzett egyház, a nyilvántartásba vett egyház és a belső egyházi jogi személy

aa) szervezetére és képviselőre,

ab) törvényes működésének biztosítékaira,

ac) átalakulására, egyesülésére, szétválására és jogutód nélküli megszűnésére, valamint

b) a belső egyházi jogi személy létesítésére vonatkozó szabályokat.

A Magyarországi Evangélikus Egyház egésze tekinthető egyháznak, amelynek vannak részegyházai. Ezek az egyházközségek. Ezek nem függetlenek egymástól, hanem együtt alkotják az egyházat, hiszen az egyház berendezkedése és struktúrája alulról építkező, de nem kongregacionalista. A részegyházak (egyházközségek) felelősségei és köteleességei önmagukban meghatározhatók, de csak az egyház egészében értelmezhetők.

Az egyházközség ebben az értelemben jogi kategória, a gyülekezet kifejezés pedig azt a lelki és szakrális közösséget jelöli, amely jogilag az egyházközségben jelenik/szerveződik meg. Ebben az értelemben egyházunk hatályos törvényeiben a gyülekezet kategória nem releváns, hiszen gyülekezet lehet a legkisebb közösség is – akár filia, akár fiókegyház, akár szórvány – de együtt alkotják az egyházközséget és együtt élnek – egymásért felelős, szükség esetén anyagilag is egymásért helytálló – jogilag is értelmezhető közösségben. Az egyházközség – minden gyülekezeti közösségével együtt – teljesíti azokat a feltételeket, amelyeket az egyház önrendelkezése („törvényei”) szabnak önálló lelkesi státusszal, önálló gazdálkodással, önfenntartással. Önálló egyházközséggé – az egyébként önállóan működő gyülekezetek – csak akkor válhatnak, ha teljesítik az önállóság törvényi feltételeit.

A 2005. évi IV. törvény 5 § (4) bekezdésében írt szabályt nem lehet önmagában értelmezni, kiragadva az önálló jogi személyiségű szervezeti egységek létesítésére (itt belső egyházi jogi személy) vonatkozó állami jogszabályi környezetből. A Ptk. fenti szabályozása alapján a jogi személy szervezeti egység elkülönített vagyonából ki nem elégíthető hitelezői igényekért a jogi személy a szervezeti egység jogi személyiségének fennállása alatt és ezt követően is köteles helytállni.

A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. tv. 11/A §-a alapján el lehet térni a fenti törvényi szabályozástól a belső egyházi jogi személy létesítésére vonatkozó szabályok tekintetében, amennyiben ezt az adott egyház belső szabályzata (nálunk egyházi törvény) lehetővé teszi és az erre vonatkozó szabályokat megállapítja.

Az MEE jelenlegi törvényei csak azt állapítják meg, hogy milyen jellegű belső szervezeti egység esetén lehet az önálló jogi személyiség létesítését megállapítani és erről kérelemre az országos presbitérium dönt.

Egyéb eltérő szabályt a belső egyházi jogi személy létesítésére vonatkozóan az MEE törvényei nem állapítanak meg.

A fentiekből viszont egyértelműen következik, hogy amennyiben egy leányegyház belső egyházi jogi személlyé kíván válni, úgy az erre vonatkozó kérelmét – a szolgálati út betartásával – az országos presbitériumhoz kell felterjesztenie.

A leányegyház önálló jogi személyiséggé válása azonban nem alanyi jogon illeti meg a kérelmezőt, a vonatkozó törvényhely nyelvtani értelmezéséből ezt nem lehet megállapítani, hiszen „az országos presbitériumtól kérheti önálló jogi személlyé nyilvánítását” kifejezés, illetve külön is a „kérheti” kifejezés azt jelenti, hogy az országos presbitériumnak döntési lehetősége és nem kényszerre van ebben az ügyben. Az adott jogszabályhelyek értelmezése alapján alapvető elv, hogy azokat nem lehet kiterjesztően értelmezni.

Amennyiben alanyi jogon lehetni kérni a jogi személyiséggé nyilvánítást, úgy az adott jogszabályhelynek olyan kifejezést, vagy hasonló kifejezést kellene tartalmazni, hogy pl „a kérelmező kérelmére az országos presbitérium nyilvántartásba veszi a kérelmezőt, mint önálló jogi személyt”.

A „kérheti” kifejezés azonban a döntéshozó döntési jogosultságát feltételezi, dönteni pedig csak több lehetőség közül lehet. (jogi személlyé nyilvánítom, vagy sem)

Sajnálatosan azonban belső egyházi szabályozásunkból hiányzik azon feltételek meghatározása, amely az országos presbitérium döntési jogosultságát megkönnyítené.

Az mindenképpen megállapítható, hogy egy önálló jogi személyiségű leányegyház kötelezettségeiért, amennyiben arra saját vagyona nem nyújt fedezetet, akkor a 2005. évi IV. tv. 5 § (1) bekezdésének jogértelmezése alapján elsősorban az egyházközség, míg a Ptk. fenti rendelkezése alapján másodlagosan az MEE, mint bevett egyház mögöttes vagyoni felelőssége fennáll.

Ezen súlyos felelősségi szabályok figyelembevételével célszerű lenne az országos presbitérium döntését annyiban megkönnyíteni, hogy **egyházi törvénybe foglalt rendelkezésekkel kellene meghatározni azokat, az önálló gazdálkodási képesség és felelősségvállalás megítéléséhez szükséges feltételeket, amelyek alapján eldönthető lenne, hogy mely kérelmezők esetében lehet dönteni az önálló jogi**

személyiséggé nyilvánítás mellett. Jelenleg az országos presbitériumnak ilyen segítség nem áll rendelkezésére.

Ebben a tekintetben a Jogértelmező Testület javasolja az az országos presbitériumnak, hogy a fent hivatkozott egyházi törvény/hely meghozataláig a fenti szempontokat, feltételeket saját belső szabályozás útján szabályozza.

Budapest, 2022. január 27.

Dr. Gíró-Szász János sk.
az egyházi bíróság elnöke

Dr. Hafenscher Károly sk.
a zsinati lelkész elnöke

Dr. Székács György sk.
országos ügyész